

Motion till riksdagen

1985/86:Jo504

Ingrid Andersson och Mats O Karlsson (s)

Livsmedelsproduktion och matkvalitet

En växande konsumentopinion kräver en högre kvalitet på matvarorna. Aktiva, kritiska konsumenter är den bästa förutsättningen för förbättringar. Livsmedelsmarknaden fungerar dock uppenbarligen inte så enkelt att efterfrågan styr tillgången och kvaliteten på produkterna. För att stödja konsumenterna finns dels konsumentkooperationen för att tillvarata gemensamma intressen, dels en samhällelig konsumentpolitik med lagstiftning, myndighetsövervakning, information och utbildning. Inom regeringskansliet pågår för närvarande ett intensivt arbete för att åstadkomma en bättre matkvalitet. Forskningsinsatser för alternativa metoder inom jordbruket, som redan presenterats, och motsvarande inom livsmedelsindustrin, som aviserats, är också exempel härpå. Av den senaste tidens debatt och händelser vill vi dock speciellt uppmärksamma följande punkter.

1. Konsumenten befinner sig i ett underläge bl. a. genom att varudeklarationer kan vara missvisande och angivna med svårbegripliga termer. Samma produktamn kan användas på varor med vitt skilda innehåll. Korv och pastej är ett par exempel i det avseendet. Konsumentens rädsla utnyttjas också i marknadsföringen. Varor märks med orden "giftfritt" och "hälso" utan att det finns täckning. Här borde livsmedelsverket kunna föreskriva bestämmelser som ökade konsumenternas möjligheter att verkligen bedöma varans kvalitet. Möjligen behöver verket ökade befogenheter. De många turerna kring de nya bestämmelserna om datummärkningen som skulle börja gälla från årsskiftet tyder t. ex. på det.
2. Förtjänstfulla journalistiska avslöjanden om förhållandena inom jordbruksproduktionen och livsmedelsindustrin har skakat om konsumenterna under senare tid. Vad som förvånat oss är att samhällets myndigheter inom området också förefallit överraskade. Är tillsynen och kontrollen otillräcklig eller är det så att man kontrollerar fel saker? Vi är medvetna om att det finns en gräns för hur långt kontrollen kan drivas. Skall konsumenterna känna trygghet i medvetande om att myndigheterna behärskar sitt område måste de enligt vår mening spela en aktivare roll i utvecklingen mot högre matkvalitet. Det är därvid väsentligt att myndigheterna beaktar helheten i större grad och inte stannar vid enskilda detaljer. Utöver tekniska och administrativa bestämmelser måste inom livsmedelsområdet även etiska bedömningar göras och sunt förnuft användas, vilket illustreras bl. a. av "kadaveravslöjandet". Denna roll för myndigheterna – livsmedelsverket, lantbruksstyrelsen, miljö- och hälso-

skyddsnämnder m. fl. – måste klargöras från samhällets sida.

3. Sambandet mellan primärproduktionen i jordbruket och slutproduktens kvalitet måste uppmärksammas tydligare. Inte heller här räcker det för myndigheterna att kontrollera att djuren har tillräckligt antal kvadratmeter att vistas på eller att ventilationen i stallarna är tillräckligt många kubikmeter per sekund. Framkommer det att 100 000 djur självdör varje år eller att vissa djur är beroende av ständig tillförsel av antibiotika eller att det vid slakt uppdagas att var fjärde gris har sjukliga förändringar – då borde det vara självklart att detta inte är bra förutsättningar för högvärdiga matvaror – åtgärder måste vidtas. Förslag till åtgärder kommer förhoppningsvis från det inledda forskningsprogrammet. Enligt vår mening är detta inget skäl för att uppskjuta förbättringar. Kunskap finns redan om hur djurhållningen kan anpassas i en sundare riktning. Utöver de faktiska resultaten i form av försämrad kvalitet handlar det även om en etisk aspekt som Monica Boethius uttryckt så bra i en kommentar i tidningen Vi nr 2/1986:

Det är här de svenska konsumenterna upplever att man nått gränsen. Vi har stått ut länge och tåligt med det smaklösa köttet, kyckling som smakar fisk, torra fläskkotletter och en massa annan kvalitetslös mat. Men nu rör man vid något som handlar om värdegemenskap, om en sorts grundläggande nationell etik, som vi kanske inte flaggar med till vardags, men som finns levande i de flesta av oss. Känslan för samspelet mellan djur, natur och människa är stark och tydlig i det här landet, där vi så länge levde jordbruksliv, att de allra flesta av oss bara har en eller ett par generationer tillbaka till landet och lantbruket. Om människan ska leva väl så skall också djuren och naturen "leva ett gott liv", det vet vi inne i våra själar, och alla hot mot denna djupt kända sanning gör oss upprörda och vrede. Vi accepterar inte att förutsättningen för maten på våra bord är en ovärdig och kränkande behandling av husdjuren. Vi får en förtroendekris mellan oss som numera mest är konsumenter och dom som producerar och distribuerar maten till oss.

En ny djurskyddslag måste enligt vår mening innehålla en etisk grundsyn av detta slag.

4. Sambandet mellan kost och hälsa börjar nu bli medicinskt belagt och alltmer uppmärksammat inom hälso- och sjukvården. Att det egentligen är en självklarhet hindrar som bekant inte att det behövs vetenskap för att få riktig slagkraft! Mot bakgrund av det lidande för enskilda människor som ohälsa ger och de stora samhällskostnader som hälso- och sjukvården kräver måste vi i politisk handling se till helheten och ta hänsyn till sambandet. Det kan ske på flera sätt:
- i prioritering av forskning och utveckling så att hälsosam kost gynnas,
  - i prissättning av olika födoämnen så att onyttigt blir dyrare,
  - i utbildning så att god matkultur och matkunskap förs vidare till nya generationer,
  - i information för att lära ut de samband som finns.

Hemställan

Mot. 1985/86
Jo504

Med hänvisning till det ovan anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att myndigheterna inom livsmedelsområdet bör spela en aktivare roll och ges ökade befogenheter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sambandet mellan förhållandena i jordbruksproduktionen och livsmedlens kvalitet beaktas,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en ny djurskyddslag bör innehålla en etisk portalparagraf,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att sambandet mellan kost och hälsa blir en viktig beståndsdel i den fortsatta livsmedels- och konsumentpolitiken.

Stockholm den 21 januari 1986

Ingrid Andersson (s)

Mats O Karlsson (s)